

İmran Qasimov – 105

Görkəmli ictimai xadim, yazıçı, dramaturq İmran Qasimov ədəbiyyat, kino və teatrda iz qoymuş sənətkarlardan olub. Hələ 1940-cı ildə onun ilk ssenarisi əsasında “Yeni üfük” bədii filmi çəkilib və sənətkar kimi yaradıcılıq üfüqlərinin geniş olduğu görünüb.

...Hər dəfə paytaxtın Nəsimi rayonu Səməd Vurğun prospekti ilə kəsişən, Feyzulla Qasımzadə küçəsi ilə paralel yerləşən İmran Qasimov küçəsindən keçəndə düşünürəm ki, nə yaxşı, bu ünvanda da onun adı ədəbi məsləkdaşları ilə yanaşıdır. Təsadüfi deyil ki, 2018-ci ildə Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə unudulmaz yazıçının 100 illik yubileyi geniş qeyd olunub.

İmran Haşım oğlu Qasimov Bakıda

şırdı, ancaq onların münasibətləri nazir-müavin münasibəti deyildi, çox yaxın, məhrəm dostluq əlaqəsi idi, ruhən yaxın insanların mənəvi yoldaşlığı idi. Atam onu nəvazişlə “İmrani” deyər çağırırdı. İmran da Rəsul Rza haqqında ən səmimi sözlər deyib və yazıb. Gözümü açandan İmran müəllimi evimizin əziz qonaqlarından biri kimi xatırlayıram, lap uşaq yaşlarımda onu Minarə xanım ilə birlikdə atamın Buzovnadakı bağına gəldiyi ya-

İstedadlı yazıçı, nüfuzlu ictimai xadim

ziyalı ailəsində anadan olub. Ona Üzeyir Hacıbəyli, Hüseynqulu Sarabski, Cəlil Məmmədquluzadə, Abbas Mirzə Şərifzadə, İsmayıl Hidayətzadə kimi şəxsiyyətlərlə çiyin-çiyinə işləyərək Azərbaycanda musiqili teatrın yaranmasında, inkişafında böyük rol oynamış əmisinin adını veriblər. Nümunəvi həyat yolu, məhsuldar yaradıcılığı həmin adı layiqincə daşıya bildiyinə sübutdur. Əməkdar incəsənət xadimi (1960), Xalq yazıçısı (1979), Dövlət mükafatı laureatı (1980) fəxri adlarına layiq görülüb.

Onu da vurğulayım ki, İmran Qasimovun Həsən Seyidbəyli ilə birgə yazdığı “Uzaq sahillərdə” romanı 22 dilə çevrilərək dənə-dənə nəşr edilib. Həmin roman əsasında Tofiq Tağızadənin çəkdiyi eyniadlı film də dünyada populyarlıq qazanıb (Nodar Şaşıqoğlunun yaratdığı Mixaylo – əfsanəvi partizan Mehdi Hüseynzadə vətənimizin hüdudlarından kənar da sevilən kino pəhrəmanı olub).

Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsini və Moskvada Ali ssenari kurslarını bitirmiş İmran Qasimov həyatda pillə-pillə ucalaraq, Azərbaycan Nazirlər Soveti yanında Kinematografiya nazirinin 1-ci müavini, Yazıçılar İttifaqı idarə heyətinin 1-ci katibi vəzifələrində çalışıb. Unudulmaz yazıçı 20-dək roman, povest və hekayə kitabının müəllifidir. “Sən nə üçün yaşayırsan”, “Dairəni genişləndirin”, “İnsan məskən salır”, “Xəzər üzərində şəfəq”, “Ömrümüz qısaadır” pyesləri tamaşaya qoyulub. “İllər keçir” (1968), “Fransız qobeleni (Yol qeydləri)” (1970), “İtaliya mozaikası” (1972) və s. kitabları, necə deyirlər, əl-əl gətəzib. Ssenari müəllifi olduğu “Onun böyük ürəyi”, “Əsl dost”, “Bizim küçə” və digər filmləri isə bu gün də maraqla baxılır.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri, Xalq yazıçısı Anarın İmran Qasimovla bağlı özəl xatirələri var:

– İmran müəllim atamın ən yaxın dostlarından idi. Rəsul Rza əvvəlcə Kino işləri idarəsinin müdiri, sonra Azərbaycanın ilk kino naziri olarkən İmran Qasimov onun müavini vəzifəsində çalı-

dıma düşür. Mühəribənin son illərində və mühəribədən sonra Azərbaycana gətirilmiş Amerika maşınları - üstüaçıq “Villis”lə gəlmişdilər bağımıza və sükan arxasında İmran müəllim özü oturmuşdu. Atam da o vaxt həm maşın, həm də motosiklet sürürdü. Çimərlikdə İmran müəllimin “Villis”də, atamın isə motosikletdə ötüşdüklerini xatırlayıram... O vaxt ən munis arzım böyüyüb motosiklet və maşın, özü də mütləq üstüaçıq “Villis” maşını sürmək idi.

Sonralar İmran müəllimlə daha ciddi ünsiyyətimiz oldu. O, zəngin məlumatlı, geniş erudisiyalı, həm də çox maraqlı müsahib idi. Söhbətlərindən doymaq olmurdu. İmran dünyasını dəyişəndən çox-çox illər sonra Türkiyədə rəhmətlik Çingiz Aytmatovla söhbətlərdə o, sıx-sıx mərhum yazıçımızı xatırlayıb, İmranla ünsiyyətin insanı zənginləşdirməsindən danışdı. Bilirəm ki, İmran Qasimovla Çingiz Aytmatov həm də tez-tez məktublaşmışlar. Bu məktubları hər iki yazıçının arxivindən tapıb mətbuatda dərc etmək nəcib iş olardı.

İmran Qasimovun ssenari müəllifi olduğu filmlərdən biri “İnsan məskən salır” adlanır. Bu gün onun unudulmaz xatirəsi əbədi məskən saldığı ürəklərdə yaşayır.